

K ortografii zložených a prefixových slov v španielčine v kontexte súčasných vojnových konfliktov

Nina Mocková

Abstract

Orthography of Compound and Prefixed Words in Spanish in the Context of Current Military Conflicts. *Although the Royal Spanish Academy in its latest orthography guide clearly specifies how to write these words correctly, there are still several variants to be found in the media. The FundeuRAE institution has created a glossary of the most frequently misused compound and prefixed words. This article aims to extract from the FundeuRAE glossary words that are thematically related to current military conflicts and to determine their correct or incorrect usage across Spanish-speaking countries in the web corpus Corpes XXI. The proper and incorrect orthographic forms are quantitatively evaluated. The article aims to identify the words that most frequently deviate from the orthography standard.*

<https://doi.org/10.53465/JAP.2025.9788022552806.332-342>

Keywords: Spanish language, prefixed words, compound words, orthography.

Kľúčové slová: španielsky jazyk, prefixové slová, zložené slová, pravopis.

Úvod

Písanie zložených a prefixových slov v španielskom jazyku predstavuje určitú špecifickú skupinu slov, v rámci ktorej dochádza k častým odchýlkam od pravopisnej normy, a to nie len u používateľov španielčiny ako cudzieho jazyka, ale rovnako tak i u rodených hovoriacich. Tieto odchýlky však nie sú doménou len hovorového či neformálneho štýlu, ale často sa vyskytujú vo formálnom jazyku, napr. v jazyku médií (t. j. publicistický štýl), ktorý by mal dbať na správne používanie jazyka.

Navyše v dnešnej dobe internetu, vďaka ktorému sa informácie šíria oveľa rýchlejšie a sú dostupnejšie v kratšom časovom horizonte, sa rovnako rýchlo dostávajú do éteru najrôznejšie nesprávne používané slová či slovné spojenia, a to v hovorenej aj písomnej forme. Moderný človek má denne

k dispozícii nespočetné množstvo informácií z médií a podvedome automaticky asimiluje nesprávne používané jazykové javy. Jazyk tak musí čeliť určitým hrozbám či rizikám deformácie.

Španielčina je materinským jazykom asi 500 miliónov hovoriacich (Centro Virtual Cervantes, 2021) v 22 krajinách sveta a na úrovni ortografie je jednotná, t. j. má jeden normatívny pravopis. Je to vďaka inštitúcii ASALE (*Asociación de Academias de la Lengua Española* - Asociácia akademii španielskeho jazyka), do ktorej patrí 24 jazykových akademii; v rámci Hispánskej Ameriky ich je 19, ďalšie sú: *Academia Filipina de la Lengua Española* na Filipínach, *Academia Norteamericana de la Lengua Española* v Spojených štátoch amerických, *Academia Ecuatoguineana de la Lengua Española* v Rovníkovej Guinei, *Real Academia Española* v Španielsku a od roku 2020 aj *Academia Nacional del Judeoespañol* v Izraeli (Ulašín, 2022: 70–71).

Jazykové akadémie dbajú o správne používanie jazyka, aby neustále a predovšetkým rýchlo prichádzajúce zmeny nenarušili jednotu jazyka. Vydávajú slovníky, pravopisné a gramatické príručky, zostavujú webové korpusy. Súčasťou Španielskej kráľovskej akadémie je aj *Fundación del Español Urgente* (FundéuRAE), ktorá dbá o správne používanie jazyka predovšetkým v publicistike a usiluje sa udržiavať správne používanie jazyka predovšetkým v rámci masmédií.

Ciele a metódy

Cieľom nášho príspevku je vo webovom korpuse Španielskej kráľovskej akadémie (RAE) CORPES XXI (Corpus del Español del Siglo XXI - Korpus španielčiny 21. storočia) vyhľadať vybrané zložené a prefixové slová tematicky súvisiace so súčasnými vojnovými konfliktami vo svete. Slová nie sú vyhľadávané náhodne, ale podľa glosára vytvoreného inštitúciou FundéuRAE na svojom webe, ktorá zozbierala najčastejšie nesprávne písané zložené a prefixové slová v tlači. My sme pre potreby nášho výskumu vyexcerpovali len tie, ktoré sa vyskytujú v kontexte vojnových konfliktov.

Na základe excerpcie sme dospeli k nasledovnej skupine slov, ktorá sa stala predmetom našej analýzy:

Tabuľka 1: Správne vs. nesprávne formy zložených a prefixových slov

forma correcta	forma incorrecta
<i>dron kamikaze</i>	<i>drone kamikaze</i>
<i>(p)seudorreferendum/</i> <i>p(s)seudorreferendo</i>	<i>(p)seudo referendum, (p)seudo</i> <i>refrendo,</i>

<i>gasoducto</i>	<i>gaseoducto</i>
<i>guerra relámpago</i>	<i>blitzkrieg, Blitzkrieg</i>
<i>contraofensiva</i>	<i>contra-ofensiva, contraofensiva</i>
<i>lanzamisiles</i>	<i>lanza misiles</i>
<i>lanzacohetes</i>	<i>lanza cohetes</i>
<i>proeuropeo</i>	<i>pro-europeo, pro europeo</i>
<i>prorruso</i>	<i>pro-ruso, pro ruso</i>
<i>antieuropeo</i>	<i>anti-europeo, anti europeo</i>
<i>antirruso</i>	<i>anti-ruso</i>
<i>contrataque</i>	<i>contraataque, contra-ataque</i>
<i>radiactividad, radiactivo</i>	<i>radioactividad, radioactivo</i>
<i>eurozona/zona euro/zona del euro</i>	<i>euro zona</i>
<i>palestino-israelí</i>	<i>israeli-palestino</i>

Zdroj: Fundéu 2025

CORPES XXI je referenčný korpus a obsahuje texty z rokov 2001-2025, teda z 21. storočia, a preto je najaktuálnejším korpusom RAE. Kritériá pre vyhľadávanie v korpuse sme zvolili na základe filtra:

- pôvod textov: Hispánska Amerika, Španielsko (tým sa v korpuse automaticky vyseletovali geografické zóny);
- formát textov: písané texty;
- žáner: nie fikcia;
- zdroj: tlač, web;
- Téma: Aktuality, politika, ekonimika.

Korpus zostavený pre potreby aktuálneho výskumu pozostáva z 15 slov, z toho 9 z nich je prefixových a 6 zložených slov, pričom každej oficiálne správnej pravopisnej forme zodpovedá vždy minimálne jedna (ale aj viac, maximálne štyri) nesprávne formy.

Prefixové slová

Prefixové slová sú slová písané s prefixom, teda predponou, ktorá sama o sebe nemá vlastný význam, avšak v postavení pred slovotvorným základom, ktorý významovo modifikuje, ale nevlýva na zmenu gramatického charakteru (Dokulil, 1986 citované podľa Marićová, 2010). *Ortografía básica de la lengua española* (2012: 137-138) uvádza správne, a teda normatívne písanie prefixov v súčasnej španielčine nasledovne:

a) Keď sa spája prefix s jednoslovným základom, píše sa spolu s ním: *procastrista, exministro, antipacífico*.

b) Keď sa spája prefix s viacsovným základom, ktorý sa píše oddelene, píše sa oddelene aj samotný prefix: *ex primer ministro, pre Segunda Guerra Mundial, ex primera dama*.

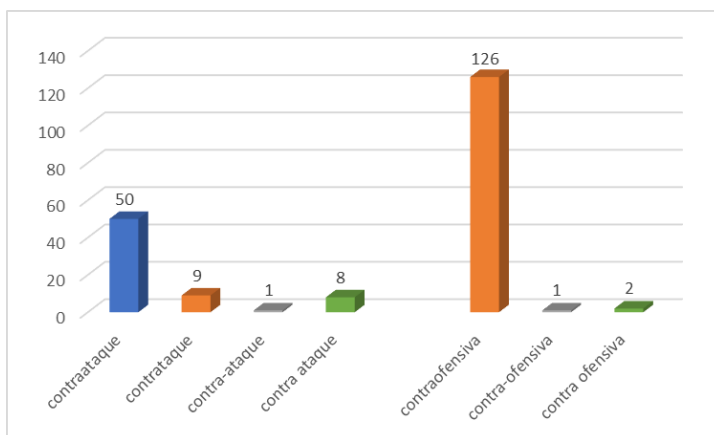
c) Keď sa prefix spája s vlastným podstatným menom označujúcim osoby a so skratkou, píše sa cez spojovník: *micro-USB, anti-Trump, anti-UV*.

Medzi najčastejšie odchýlky od uvedenej normy patrí pravopis prefixov cez spojovník alebo oddelene v prípadoch, kedy sa má písať spolu so slovným základom, ktorému predchádza. Opačná tendencia sa prakticky nevyskytuje.

Keď sa prefix zakončený na vokál spája so základom slova, ktoré začína rovnakým vokálom, dochádza k redukcii jedného z vokálov (oba sú neprízvučné). *Španielska kráľovská akadémia* vyslovene odporúča redukcii neprízvučných vokálov obzvlášť v písomnej forme jazyka, zatiaľ čo v ústnej forme sú prípustné oba varianty (*Ortografía básica de la lengua española* 2012: 31): *contraataque/contrataque* (ústna forma) – *contrataque* (písomná forma).

Prefix *contra* sa nachádza v 2 slovách: *contraofensiva* a *contrataque*. Pri slove *contraofensiva* sa najčastejšie vyskytuje správna forma, teda písanie prefixu spolu so základom slova (126x). Forma oddelene sa vyskytla 6x a cez spojovník iba raz. Pri slove *contrataque* sme sa vyskytujú až štyri formy pravopisu, pričom v korpuse dominuje nesprávna forma bez redukcie vokálov: **contraataque* (50x) oproti správnej (9x). Oddelený pravopis sa vyskytol 9x a opäť, cez spojovník iba raz.

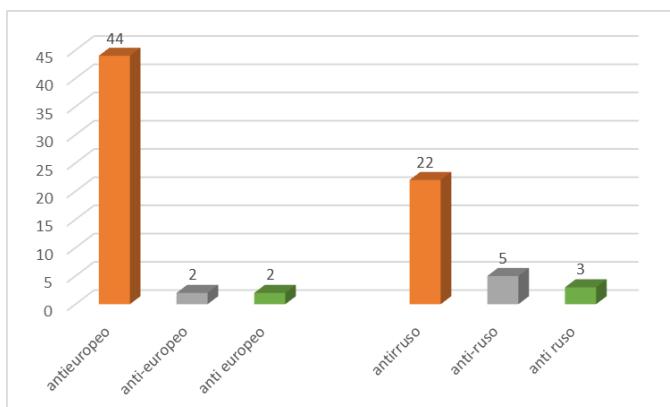
Graf 1: Písanie prefixu *contra*

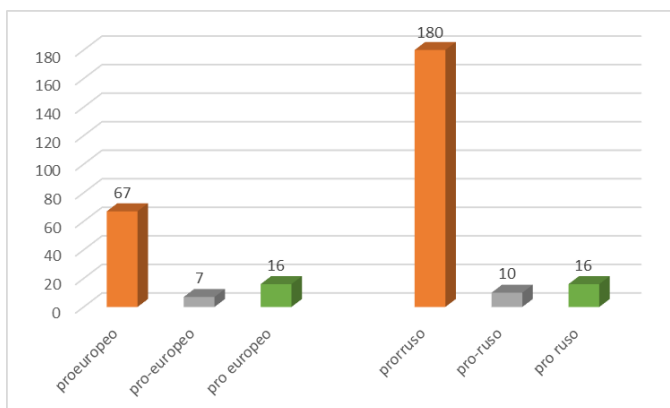
Prefix *anti* sa nachádza tiež v dvoch slovách: *antieuropeo* a *antirruso*. Pri oboch slovách v korpuse dominuje správna forma písania: *antieuropeo* (44x) a *antirruso* (22x). Formy **anti europeo* (2x) a **anti-europeo* (2x) sú v našom korpuse rovnako zastúpené, forma so spojovníkom **anti-ruso* (5x) mierne prevažuje nad formou **anti ruso* (3x).

Posledný prefix v našom korpuse je *pro* a vyskytuje sa ako antonymum v rovnakých slovách ako prefix *anti*, teda *proeuropeo* (67x) a *prorruso* (180x), pričom opäť prevláda správna pravopisná forma tohto prefixu. Po- kial' ide o nesprávne písanie, forma s oddeleným pravopisom prevláda v oboch slovách: **pro europeo* aj **pro ruso* (16x v oboch slovách) nad formou cez spojovník: **pro-europeo* (7x), **pro-ruso* (10x).

Graf 2: Písanie prefixu *anti*

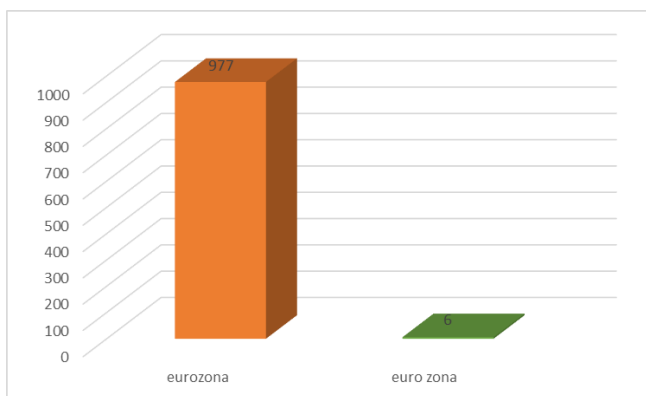

Graf 3: Písanie prefixu *pro*

Posledným prefixom v našom korpuse je euro, a to konkrétne v jednom slove: *eurozona* (977x). Táto správna forma dominuje oproti pravopisu s oddelenými elementami: **euro zona* (6x). Môžeme si všimnúť, že pri tomto prefixovom slove sa v korpuse CORPES XXI nevyskytuje pisanie cez spojovník. Podľa Španielskej kráľovskej akadémie je pri tomto slove rovnako platný aj ekvivalent *zona del euro*, pri ktorom sa autor textu vyhne chybným formám ako sme mali možnosť vidieť pri vyššie uvedených prefixových slovách. Daná možnosť sa však vo webovom korpuse nevyskytla.

Graf 4: Písanie prefixu *euro*

Zložené slová

Hovoríme o zložených slovách (tzv. kompozitách), keď v jazyku dôjde k spojeniu dvoch, resp. troch plnovýznamových slov, t. j. obsahujú aspoň dve koreňové morfémy, ktoré sú medzi sebou v logicko-syntaktickom vzťahu a tvoria formálno-sémantickú jednotu (Horecký et al., 1989: 230). V španielčine rozlišujeme dve kategórie zložených slov: ortografické kompozitá a syntagmatické kompozitá.

Pri ortografických kompozitách sa slovné základy píše spolu, a to v prípade, že medzi slovnými základmi existuje vzťah fúzie (*aguardiente*, *agridulce*). Ak medzi slovnými základmi neexistuje vzťah fúzie, píše sa cez spojovník. Takéto slová sú často aj sémantickými opozitami (*teórico-práctico*), alebo si významovo oponujú, často v kontexte vojen, konfliktov a pod. (*germano-soviético*). Pri syntagmatických kompozitách sa slovné základy píše ortograficky oddelene, môžu obsahovať aj prepozíciu (najčastejšie *de* ale aj *in*), teda vytvárajú syntagmu, ktorá funguje ako jeden význa-

mový celok: napr. *llave inglesa, máquina de escribir* (Varela, 1990 citované podľa Marqueta, 2019).

Pri písaní zložených slov sa zvykne v španielčine vyskytovať niekoľko chybných foriem: buď sa neredukujú dva neprízvučné vokály na konci prvého a na začiatku druhého elementu pri ortografických kompozitách písaných spolu; alebo, naopak, vsúva sa vokál navyše, čím vzniká tzv. hiát, teda sekvencia dvoch samohlások patriacich do dvoch slabík (Rabanales, 2017). Osobitný prípad predstavujú zložené slová, v ktorých aspoň jeden z elementov je cudzieho pôvodu. V takom prípade je treba konzultovať odporúčania Španielskej kráľovskej akadémie, ktorá je neustále v strehu a na pravidelnej báze vydáva všeobecne záväzné stanoviská k písaniu nových cudzích slov, ktoré priebežne začleňuje aj do slovníka, ktorý je v online formáte pravidelne aktualizovaný.

V našom korpuse sa nachádza slovo s lexémami cudzieho pôvodu: *dron kamikaze*. Lexéma *kamikaze* pochádzajúci z japončiny je v španielčine síce cudzím slovom, nie však novým, preto dnes nachádzame už ustálenú formu a nedochádza pri nej k deviáciám. Lexéma *dron* pochádza z angličtiny a v španielčine je stále novým slovom a jeho písaná forma ešte nie je úplne ustálená. V korpuse CORPES XXI sme na základe nami zadefinovaných kritérií našli iba 3 použitia tohto zloženého slova a vo všetkých prípadoch bolo správne písané. V tejto súvislosti sme hľadali aj samotné slovo *dron* (v rámci rovnako zadefinovaných kritérií) a správnych použití sa vyskytlo až 543. Zároveň sa vyskytla aj nesprávna forma **drone* (75x), čo je pravopis z angličtiny, a teda neadaptovaná forma na ortografiu španielskeho jazyka.

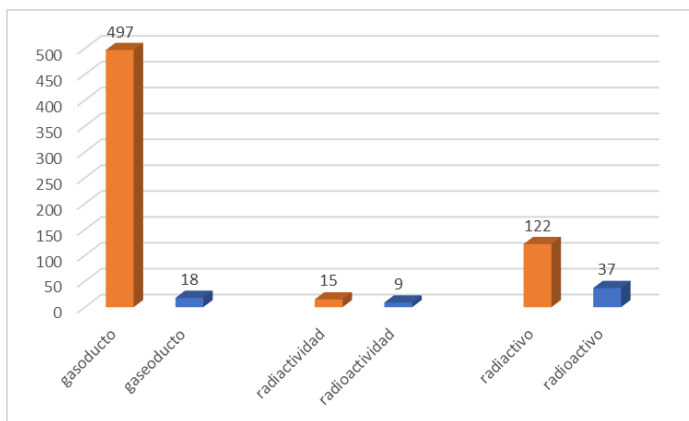
Kompozitum *guerra relámpago* sa vyskytlo 18x, naproti tomu ani raz pôvodná forma **Blitzkrieg* (pôvodná nemecká forma) ani **blitzkrieg* (forma čiastočne adaptovaná na španielsky jazyk). Slovo *guerra relámpago* je z hľadiska lexikológie kalkom, teda doslovne preloženým slovom z cudzieho jazyka.

Pri dvojici zložených slov *gasoducto* (497x) a **gaseoducto* (18x) výrazne dominuje správna forma. Pri nesprávnej forme ide o jazykový jav, kde dochádza k vytváraniu hiátu na mieste, kde nemá byť, t. j. spojenie dvoch silných vokálov (-eo-) v rámci slova. Vsúvanie elementu navyše dovnútra slova (vokál, konsonant, slabika) sa inak nazýva epentéza (Crystal, 1980 in Canale, 2011).

Niečo podobné nastáva aj pri dvojiciach slov: *radiactividad* (15x) – **radioactividad* (9x) a *radiactivo* (122x) – **radioactivo* (37x). V tomto prípade však nejde o vytváranie falošných dvojhĺások ani o epentézu, ale o neredukciu neprízvučných vokálov, ku ktorej by malo dochádzať v písomnej

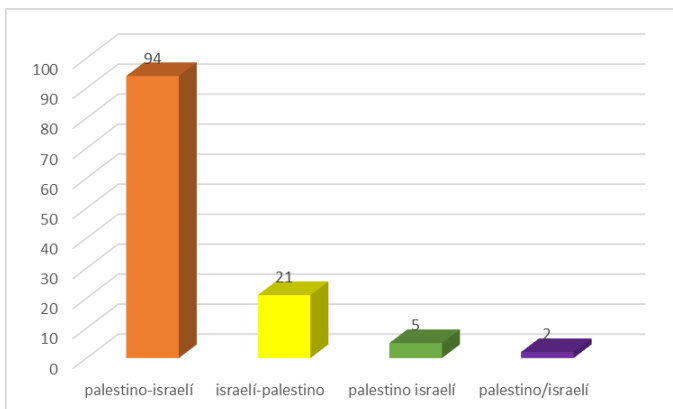
forme; podobne ako sme mali možnosť vidieť pri niektorých prefixových slovách.

Graf 5: Zložené slová s neprízvučnými vokálmi

Posledným zloženým slovom je ortografické kompozitum *palestino-israelí* (94x). Pri takomto type zložených slov, kde si elementy cez spojovník odporujú alebo sa vylučujú, väčšinou v španielčine neexistuje pravidlo, ktoré by určovalo poradie lexém, avšak uplatňuje sa pravidlo, že ak sa stretnú vedľa seba adjektíva zakončené na -o a na -í, prvé stojí adjektívum zakončené na -o. Preto sa z hľadiska ortografie nepovažuje za správnu opačná forma: **israelí-palestino* (21x). Naproti tomu sa v korpuse vyskytli aj ďalšie nesprávne varianty: **palestino israelí* (5x) a **palestino/israelí* (2x).

Graf 6: Zložené slová – poradie elementov

Záver

Cieľom nášho príspevku bolo vyhľadať zložené a prefixové slová, ktoré tematicky súvisia so súčasnými vojnovými konfliktami vo svete. Tieto slová sme vyhľadávali vo webovom korpuse Španielskej kráľovskej akadémie (RAE) CORPES XXI (Corpus del Español del Siglo XXI – Korpus španielčiny 21. storočia), a to podľa glosára, ktorý spísala inštitúcia FundéuRAE na svojom webe. V niekoľkých odkazoch sa sústredila na najčastejšie nesprávne písané zložené a prefixové slová v tlači a my sme pre potreby nášho výskumu vyexcerpovali len tie, ktoré sa vyskytujú v kontexte vojnových konfliktov.

Zozbierali sme spolu 15 slov, ktoré sme mohli podrobiť analýze. Spomedzi týchto slov bolo 9 prefixových a 6 zložených a ku každej správnej forme existuje minimálne jedna nesprávna forma; pri niektorých slovách môže byť aj viac nesprávnych foriem, najviac však štyri. Pri prefixových slovách sa za chybný považuje pravopis cez spojovník (pokiaľ prefix nepredchádza vlastnému menu alebo skratke) a oddelene (pokiaľ prefix nepredchádza zloženému slovu). Pri zložených slovách je chybou neredukovať neprízvučné vokály alebo vsúvať vokál navyše a vytvárať falošné hiáty. Pri slovách cudzieho pôvodu, ktoré už v španielskom jazyku nie sú neologizmami, Španielska kráľovská akadémia odporúča ich adaptovanú formu.

Vo všeobecnosti sa preukázalo, že aj napriek pomerne častému chybnému pravopisu stále prevažuje správna forma nad nesprávnou, resp. nesprávnymi, dokonca v niektorých prípadoch bol tento rozdiel výrazný, teda nesprávna forma (alebo niektorá z nesprávnych foriem) sa vyskytla len spora-

dicky. V dvoch prípadoch sme sa nestretli s nesprávnou formou, a to konkrétne pri slovách *guerra relámpago* a *dron kamikaze*. To znamená, že adaptovaná forma je v kontexte spravodajstva a v tlači plne stabilizovaná a prakticky nie je dôvod siahať po cudzom slove z nemčiny alebo agličtiny. Iba v jednom prípade výrazne dominovala nesprávna forma nad správnou, konkrétne v prefixovom slove **contraataque*, kde Španielska kráľovská akadémia odporúča uprednostniť pravopis s redukciou neprízvučného vokálu -a-, obzvlášť v písomnej forme. Forma s neredukovaným vokálom sa vyskytla až 50x, zatiaľ čo správna forma *contrataque* iba 9x. V zloženom slove palestino-israelí sme zaznamenali aj minoritný výskyt pravopisu cez lomku (**palestino/israelí*); forma, ktorá sa vyskytla 2x. Nakoľko však nejde o bežne frekventovanú pravopisnú chybu, považujeme tento výskyt skôr za náhodný. Napokon, zložené slová ako *lanzamisiles* a *lanzacohetes* sme v korpuse CORPES XXI nenašli vôbec, a to ani v správnej ani v nesprávnej forme. Rovnako sme nenašli ani prefixové slovo (*(p)seudorreferendo*/(*p*)seudorreferendum, opäť ani zodpovedajúce nesprávne formy.

Literatúra

- Canale, G. (2011). Epéntesis vocálica en grupos consonánticos iniciales /sC/: un análisis de interfonología español-inglés. *Moderna Språk*, 105(1), 113–139. <https://doi.org/10.58221/mosp.v105i1.8299>
- Rabanales, A. (2017). Hiato y antihiato en el español vulgar de Chile. *Boletín de Filología*, 12, 197–223.
- Real Academia Española. (2024). *Corpus del español del siglo XXI*. <https://www.rae.es/corpes/> (Accessed August 28, 2025)
- Real Academia Española, Asociación de Academias de la Lengua Española. (2012). *Nueva ortografía básica de la lengua española*. Espasa Libros, S. L. U.
- Fundéu. Buscador urgente de dudas. (2022). *Guerra en Ucrania: Claves de redacción*. <https://www.rae.es/ortografia-denominaciones-relacionadas-con-la-activity-intelectual-o-cultural-del-hombre#4.2.4.8.6> (Accessed August 23, 2025).
- Fundéu. Buscador urgente de dudas. (2022). *Conflicto palestino-israelí: Claves de redacción*. <https://www.fundeu.es/recomendacion/conflicto-palestino-israeli-claves-de-redaccion-1529> (Accessed August 23, 2025).
- Horecký, J., Buzássyová, K., & Bosák, J. (1989). *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny*. Veda.

- Marićová, A. (2010). Náhľady na tvorenie slov v slovenčine a srbčine. In M. Šimková (Ed.), *Slovo, slovotvorba, dynamickosť* (pp. 96–104). VE-DA.
- Marqueta, B. (2019). La categorización de las palabras compuestas en español. *Estudios Filológicos*, 63, 261–278. <https://doi.org/10.4067/S0071-17132019000100261>
- Ulašín, B. (2022). *Lexikológia španielskeho jazyka*. Univerzita Komenského v Bratislave.

Kontakt:

Mgr. Nina Mocková, PhD.

Katedra románskych jazykov
a interkultúrnej komunikácie
Fakulta aplikovaných jazykov
Ekonomická univerzita v Bratislave

Department of Romance Languages
and Intercultural Communication
Faculty of Applied Languages
Bratislava University of Economics
and Business

Email Address: nina.mockova@euba.sk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4768-1857>